

MEMORANDUM

Van: Defat

Datum: 19-02-1992

Aan: CDP

i.a.a: GM

Rapol

Hfd Econ. Zaken

Onderwerp: Defensie inspanning Indonesië

1. Militair/politiek strategische doelstelling van Indonesië omvat de volgende aspecten:
  - a. Het verzekeren van de territoriale integriteit en het nationale gezag omtrent het door Indonesië geclaimde gebied (inbegrepen wateren).
  - b. Het verkrijgen en behouden van internationale erkenning van het "archipel-principe" en erkenning van de aanspraken op de daarbij behorende wateren.
  - c. Het bevorderen van regionale stabiliteit en territoriale en politieke integriteit van de ASEAN-landen.
  - d. Het voorkomen van uitbreiding van invloed van China, Vietnam en de voormalige Sovjet Unie in de regio.
  - e. Het verzekeren van voortdurende VS politieke, economische en militaire aanwezigheid in de regio.
  - f. Het weerhouden van superpowers om in de regio direct met elkaar in conflict te komen.
2. Deze strategie wordt o.m. ten uitvoer gebracht door de krijgsmacht, die met name sinds het aantreden van Suharto's "nieuwe orde", in toenemende mate betrokken is geraakt bij alle aspecten van de Indonesische samenleving.
3. De militaire doelstellingen ter ondersteuning van het hiervoor gestelde kunnen in ruime zin als volgt worden omschreven:
  - a. Handhaven interne veiligheid en orde.
  - b. Handhaven en controle over het Indonesische luchtruim en de wateren.
  - c. Het bestrijden en verslaan van vijandelijke krachten die de territoriale integriteit van het Indonesisch grondgebied, luchtruim en wateren schenden.
  - d. Het samenstellen en handhaven van voldoende getrainde en uitgerust eenheden om agressie door vijandige krachten tegen Indonesië af te schrikken.
  - e. Het ontwikkelen van een nationale industriële basis ter ondersteuning van de nationale veiligheidsbehoefte.
  - f. Het handhaven van een nauwe band met het Indonesische volk teneinde haar steun in tijd van crisis te verzekeren.
  - g. Het opleiden van militaire leiders op ieder niveau, die technisch bekwaam, ideologisch zuiver en cultuur gevoelig zijn.
4. De vertaling van strategie en militaire doelstellingen in middelen is o.m. gebaseerd op de perceptie omtrent de bestaande dreiging voor het land. Daarbij bestaat dreiging veelal uit een vermengeling van intenties en mogelijkheden.
  - a. De externe dreiging.

Deze bestaat de laatste jaren vanuit een tweetal landen, China en Vietnam, die als enige beschikken over een militaire capaciteit waarmee Indonesië bedreigd kan worden. Hoewel deze echter beschikken over grote parate landstrijdkrachten, ontbreken de ondersteunende capaciteiten ter zee en in de lucht. Wel zijn de landen sterk in de zg. revolutionaire oorlogsvoering.

b. De interne dreiging.

Deze wordt in feite gevormd door iedere groepering en/of stroming die de nationale eenheid kan bedreigen. 10 2 a, 11

De interne dreiging geldt momenteel als de meest voor de hand liggende, hoewel ook het risico hiervoor laag moet worden ingeschat. Hierin kan alleen verandering ontstaan door buitenlandse steun aan dergelijke bewegingen of indien economisch danwel politiek falen tot algemene onrust onder de bevolking zou leiden.

5. Het bereiken van de militaire doelstellingen is vastgelegd in een reeds lang van kracht zijnde doctrine voor territoriale oorlogsvoering. Deze is gebaseerd op spreiding van militaire middelen in het gehele land, het verwerven van ondersteuning vanuit de civiele samenleving en het zo mogelijk gebruik maken van op de tegenstander veroverd materieel en voorraden. De relatie met de burgersamenleving en met alle bestuurlijke instanties dient daartoe reeds in vredetijd te bestaan. Deze strategie moet als uitvoerbaar worden beschouwd en is met de bestaande middelen van de krijgsmacht te ondersteunen.

6. In verhouding met een aantal aspecten in Indonesië, zoals grootte van het gebied, geografische spreiding, lengte van landsgrenzen, het aantal inwoners, kan de Indonesische krijgsmacht met zo'n 350.000 man (inbegrepen een politiecorps van 150.000) als bescheiden worden gekenmerkt.

De bestaande middelen moeten voldoende worden geacht voor een adequate uitvoering van de geformuleerde strategie m.b.t. de interne dreiging. Deze omvatten een qua omvang bescheiden en gedeeltelijk moderne luchtmacht en een in mindere mate moderne marine, geschikt voor het gebied waar binnen moet worden opgetreden. Tevens blijken zij in staat te zijn tot gezamenlijke oefeningen met andere landen van ASEAN.

De landmacht is er geheel op gericht om iedere interne bedreiging van de veiligheid te kunnen weerstaan. Voor het afschrikken van potentiële externe tegenstanders of het met succes er tegen optreden vergt echter aanzienlijke investeringen voor modernisering van eenheden, van logistieke middelen en infrastructuur.

Voor optreden buiten de landsgrenzen beschikt men slechts over zeer geringe manoeuvre middelen terwijl de logistieke ondersteuning hiervoor goeddeels ontbreekt.

7. Naast en binnen de krijgsmacht beschikt men over een scala aan veiligheidsdiensten die een beheersende rol spelen bij het handhaven van de binnenlandse veiligheid, de wet en orde.

10 2 a, 11

8. De personele-en materiële middelen worden ondersteund door een ondoorzichtige defensiebegroting.

Om te beginnen is het defensie deel van de begroting niet onderhevig aan Parlementaire behandeling. Het totale beschikbaar budget wordt niet publiek gemaakt, terwijl het wel gepubliceerde deel geen weergave is van de werkelijkheid.

Van het gepubliceerde deel wordt geen onderverdeling van kosten bekend gemaakt en uit informatie blijkt dat het publiek gemaakte bedrag minder dan de helft beslaat dan de werkelijkheid.

Daarnaast wordt de krijgsmacht financieel ondersteund door een aantal (± 20) industriële/handels ondernemingen, waarvan de winsten via regionale

~~CONFIDENTIEEL~~

commandanten het militaire circuit binnenstromen. 10 2 a, 11

Uit de plancijfers voor de begroting van '92 blijkt dat voor exploitatie is voorzien een bedrag van $\pm$ 2,5 miljard gulden. Voor investeringen $\pm$ 1 miljard gulden. Samen 3,5 miljard.

Op een totaal begroting van 56 miljard gulden betekent dat 6,25% van het totale budget. Dat is in vergelijking met vele andere ontwikkelingslanden niet veel.

10 2 a, 11

9.

Belangrijker dan deze onzekere cijfers, die overigens niet noemenswaardig afwijken van het vorig jaar, is echter de constatering dat hoe het werkelijke budget van defensie ook mag zijn, dat niet heeft geleid tot een opbouw van een krijgsmacht die verre uitgaat boven wat voor nationale veiligheid nodig is.

10 2 a, 11

~~CONFIDENTIEEL~~

2

MEMORANDUM

Van: Defat

Datum: 17-02-1994

Aan: CDF

No: 12/94

Onderwerp: Overzicht bilaterale samenwerking.

T.b.v. bezoek MP en M het volgende overzicht.

1. MOU tussen Koninklijke marine (KM) en Indon. Marine (AL).
Opgemaakt in 1986 en aflopend 1 nov 1995. Betreft overname van 6 NL fregatten (van Speijckklasse) door AL.
MOU voorziet in overname, betaling, opleiding verzorgd door KM en logistieke steun door KM.
T.b.v. laatste twee aspecten zijn 2 KM officieren tot 1 nov '95 in Surabaya geplaatst.
Afhankelijk van verdere zakelijke relaties met AL (zoals mogelijke verkoop onderzeeboten) zal worden gezien of KM behoefte heeft aan verlenging danwel vernieuwing MOU.
2. MOU tussen voormalig Korps Rijkspolitie en Indon. politie voor opleiding indon. officieren verkeerspolitie (POLRI). MOU is verlopen in '92 en onderhandelingen over nieuwe MOU zijn als gevolg stopzetten ontwikkelingshulp opgeschort.
POLRI wil graag verder met samenwerking en Korps Landelijke Politie is daartoe bereid.
Concept MOU en "concept agreed minutes", beide opgesteld door Defat i.o.m. Korps Landelijke Politie, liggen bij POLRI. Wachten is op initiatief Indon. zijde.
Ligt echter politiek nog gevoelig.
3. Verder zijn er in '93 de volgende officiële bezoeken aan Indonesië gebracht.
  - a. In januari Genmaj. de Wijs, Commandant Rijkspolitie.
Bezoek gericht op behoud goede betrekkingen en het vaststellen van samenwerkingsmogelijkheden voor de nabije toekomst.
  - b. In juli Vice-Admiraal Buis, BDZ.
Beleefdheidsbezoek gericht op goede betrekkingen, tevens ter ondersteuning nederlandse defensie industrie op maritiem gebied.
Heeft geleid tot goede persoonlijke contacten tussen BDZ en Chef Indon. Marine, waaruit positieve resultaten voor nederlandse bedrijven zijn voortgekomen.
Tevens aandacht gevestigd op door KM af te stoten materieel.
Tegenbezoek zal waarschijnlijk in mei '94 plaatsvinden.
  - c. In november Generaal v.d. Vlis, CDS.
Beleefdheidsbezoek gericht op goede betrekkingen. Heeft geleid tot intentie om gezamenlijke geschiedschrijving te komen omtrent periode '45-'50 en tot verder herstel van betrekkingen tussen veteranenorganisaties in beide landen.
Ook CDS heeft aandacht gevestigd op door Defensie af te stoten materieel.
Bevelhebber ABRI is uitgenodigd om dit jaar in NL op bezoek te komen.

Onderwerp: Jaarverslag medio 92 - medio 93

1. Algemeen

a. Medeaccreditatie Maleisië.

In juli '92 werd bericht ontvangen omtrent goedkeuring accreditatie in Maleisië. In september kon daardoor met de functie vervulling aldaar worden aangevangen. De consequenties ervan waren enerzijds minder beschikbare tijd in Indonesië en Singapore en het vaker onbezet zijn van het bureau in Jakarta. Defat is niet in staat om bij alle activiteiten in de resp. landen aanwezig te zijn, hetgeen ook ten koste gaat van het onderhouden en opbouwen van relaties. Anderzijds heeft het werken in de drie landen van accreditatie als voordeel dat informatievoorziening verbeterd doordat informatie die soms binnenlands niet verkrijgbaar is in de andere landen wel voorhanden is. Daarnaast zijn veel defensie-industriebedrijven actief in alle landen, hetgeen door de mede-accreditatie beter valt te ondersteunen.

b. De samenwerking binnen de ambassades.

Naast de veelvuldige goede contacten met de resp. CDP's bestaat goede samenwerking met alle relevante functionarissen. De eerste ervaringen in Singapore en Maleisië, waar voor de eerste maal een Defat is geaccrediteerd is, zijn tot op heden positief geweest. Zowel van de zijde van beide CDP's als van Defat is ervaren dat een constructieve bijdrage aan het functioneren van de ambassades kon worden geleverd.

c. Informatievoorziening.

Veel informatie wordt verkregen uit publicaties. T.a.v. Indonesië en Singapore levert dat geen probleem op. Voor Maleisië kan niet worden beschikt over de dagelijkse krant. Dit wordt ondervangen door het toezenden van dagelijkse knipselnieuws door de ambassade Kuala Lumpur (KL) via de fax danwel per post.

Een deel van de beschikbare publicaties wordt verzorgd ten laste van het budget van de ambassade Jakarta. Desondanks bestaat er behoefte aan aanvullende informatie omtrent de drie landen, die echter de draagkracht van dit budget te boven gaan. Een door Defat bij Defensie ingediend voorstel in juni '92 om alsnog in deze behoefte te voorzien (en waarop daarna frequent is nagedrongen) heeft nog steeds niet tot enig resultaat geleid. Een zeer onbevredigende situatie waardoor Defat van bepaalde informatie verstoken blijft.

Verder bestaat levendige informatie uitwisseling met vertegenwoordigers van nederlandse bedrijven en met een deel van het attaché corps.

d. Functievervulling.

In mondeling overleg met DPKL (sous chef PZ) is vastgesteld dat gezien de te plegen voorbereidingen op de functie, de inwerktermijn en de mede accreditatie het de voorkeur verdient om de functie van Defat te doen vervullen voor een periode van 5 jaar.

3.
Defat - dank; leidinggevenden
van inhoud. Ik heb er ook op
merkzaam:

① Verneem Goerne. mede t.b.v.

Jakarta, 18 augustus 1993

BUZA - nu leidinggevenden I.F. 4
Syndes's (en Baracelles)

② ref. 2 a laatste zin -
Dat moet het toch mogelijk zijn
dat ik door deels van staven wordt
ontvangen.

③ ref 2 D. Oefening die Irian
interneert is (ex B2). Is hier
over iets
op schied

④ ref 2 F. Schuren hij nog iets
over de samenwerking. Is de
jultu?

22/8

Mede als gevolg hiervan is het verblijf van Defat vooralsnog verlengd tot 1 nov 1995. Tevens is vastgesteld dat de wisseling op functie van Defat en de onderofficier tgv. niet gelijktijdig dient plaats te vinden. Laatstgenoemde zal derhalve omstreeks de zomer '94 worden gewisseld. Om een goede functievervulling van de onderofficiersfunctie te bewerkstelligen is door Defat een herziene functiebeschrijving opgesteld en ter verwerking in het FOFE-bestand aan DPKL toegezonden.

e. Bezetting bureau Defat.

Sinds vorig jaar is in de OTAS (organisatietabel) wederom een chauffeursfunctie opgenomen. Deze wordt gevuld door het door Defat laten inhuren van een lokale werkracht, waarvan de kosten d.t.v. de ambassade met het Ministerie van Defensie worden verrekend.

De in de OTAS vermelde secretaresse functie (geblokkeerd voor vulling) komt niet voor in het bestand van BUZA. Als gevolg hiervan vervult de onderofficier toegevoegd tevens de secretaresse functie (ook volgens functieomschrijving). Er ontstaat echter hierdoor een combinatie aan functie eisen waarin niet adequaat kan worden voorzien in de persoon van een onderofficier op niveau van sgt/sgt 1.

f. Prioriteiten werkzaamheden.

Het hierom gestelde in de vorige rapportage is nog steeds van kracht, d.w.z.:

- (1) Het volgen van politieke en economische ontwikkelingen.
- (2) Het volgen (voor zover mogelijk) van ontwikkelingen in defensieplannen.
- (3) Het ondersteunen van nederlandse bedrijven.
- (4) Het bewaken van een aantal specifieke onderwerpen:
  - Het marineproject Surabaya
  - Samenwerking Rijkspolitie en Politie Indonesië bij opleiding van verkeerspolitieofficieren. III ←
  - De ontwikkelingen op het gebied van zeeoverrij in de wateren tussen Indonesië, Singapore en Maleisië.
  - De ontwikkelingen rondom diverse nationale claims op de eilandengroep Spratley's in de Zuid Chinese Zee. III ←

2. Indonesië.

a. Relatie met de krijgsmacht (ABRI).

Mede samenhangend met parlamentsverkiezingen in '92, de herverkiezing van de president en de daarna volgende regeringsbenoeming in '93, is er een totale verschuiving geweest in de top van het gehele defensieapparaat. Voor Defat betekent dat opnieuw opbouwen van contacten, hetgeen door formalistische procedures een tijdrovend werk is. Bij het tot stand komen van contacten blijken deze bijna zonder uitzondering zeer positief te zijn. "Hard feelings" richting Nederland doen zich niet voor.

b. Relaties met bedrijfsleven.

- (1) Aan de tijdens de vorige rapportage periode tot stand gebrachte contacten zijn toegevoegd de volgende bedrijven: Aarding Group, AKZO, v.d. Giessen de Noord, Stork, Marin en Radio Holland Groep..

- (2) De contacten van RHIG met de Indonesische Marine zijn ernstig verstoord geweest. Acties van de zijde Koninklijke Marine en Defat hebben echter geleid tot herstel van contact.

c. Regelmatige bijeenkomsten.

- (1) De Defat's van de EG landen (Engeland, Frankrijk, Italië, Duitsland en Spanje) komen nog steeds maandelijks informeel bijeen voor uitwisselen van informatie.
- (2) Verder zijn de vorig jaar gerapporteerde bijeenkomsten nog steeds van kracht.

d. Attaché-tour.

In september 1992 is een bezoek gebracht aan Irian Jaya, de Molukken en Banda eilanden. Voor het eerst waren in deze tour enkele militaire aspecten opgenomen, zoals een briefing omtrent de militaire situatie op Irian Jaya en een demonstratie en tentoonstelling bij een special forces bataljon op de Molukken. Komend najaar wordt Sumatra bezocht.

e. Werkbezoeken.

Bezoeken zijn gebracht aan Bandung, Yogyakarta, Solo, Semarang en Surabaya op Java, aan Medan en Brastagi op Sumatra, aan Ujung Pandang, Manado en Bitung op Sulawesi en aan de eilanden Bali en Lombok.

Verder heeft Defat de ambassadeur vergezeld tijdens formele bezoeken aan Surabaya en provincies Midden-Java, Zuid-Sulawesi en Noord-Sulawesi.

f. Begeliding bezoekers uit Nederland.

- (1) Bezoek van gezin van de Wijs van de Rijkspolitie in januari '93. Aanleiding was een beleefdheidsbezoek en het onderzoeken van verdere samenwerkingsmogelijkheden met de politie van Indonesië. 10 2 a. 11

- (2) Bezoek van Vice-Admiraal Buis, BDZ KM. Aanleiding was een in het voorjaar '92 ontvangen uitnodiging tijdens een informeel bezoek in Indonesië. Hoofdonderwerpen tijdens dit bezoek waren het samenwerkingsproject in Surabaya, het verder uitbouwen van goede bestaande relaties en het ondersteunen van nederlandse bedrijven. Dit bezoek leidt waarschijnlijk tot tegenbezoek van Chef Indonesische Marine aan Nederland in mei '94.

g. Relatie Oorlogsgraven Stichting (OGS).

De lokale directeur OGS is vervangen. Opnieuw door een voormalig officier van het korps mariniers. Defat steunt hem desgevraagd bij de opvang van bezoekers aan de crevelden. Directeur OGS op zijn beurt verleent uitstekende steun aan de ambassade bij te organiseren plechtigheden op de crevelden.

h. Speciale activiteiten.

- (1) Bemiddeling richting ABRI t.b.v. bezoeken nederlanders aan instanties/locaties waarvoor speciale toestemming vereist is.
- (2) Het zo mogelijk voldoen aan een reeks van individuele verzoeken om steun op velerlei gebied.
- (3) Defat is ingeschakeld geweest ter controle van een politie-onderzoek omtrent een op Sumatra vermiste nederlander.
- (4) Mede op verzoek van BUZA bezoekt Defat regelmatig het nederlandse marinedetachement in Surabaya. Hij behartigt waar nodig hun belangen richting

3. Singapore.

a. Relatie met Singapore Armed Forces (SAF).

10 2 a, 11

Indien nodig zijn via het bureau van de foreign liaison officer zonder problemen afspraken te maken met de stafofficieren van SAF. De contacten zijn altijd zeer zakelijk van karakter en beperken zich tot het bureau. Activiteiten als lunchen, dineren of golfen zijn op werkdagen niet toegestaan. Eerder dit jaar is contact gemaakt met de centrale inkoopinstantie van de krijgsmacht, UNICORN. Deze instantie is geïnformeerd omtrent het door Nederland af te stoten defensiemateriaal, evenals overigens SAF.

b. Relatie met bedrijfsleven.

Contacten lopen goed. Voor een aantal bedrijven is de aanwezigheid van een Defat een positieve ervaring. Bedrijven waarmee tot nu contact wordt onderhouden zijn: Radio Holland Groep, van Halteren Metaal, Internatio Muller, v.d Giessen-de Noord, Oldelft, Sigma Coatings, Nedlloyd en DAF.

Overigens is het nog recent geopende regionale kantoor van DAF alweer gesloten.

c. Regelmatige bijeenkomsten.

Deze zijn tot nu toe niet door Defat bijgewoond.

Vertegenwoordigers nederlandse bedrijven hebben een maandelijkse bijeenkomst. Deze is tot nu toe niet samengevallen met een bezoek van Defat.

d. Attaché-tour.

De tour van '92 is niet door Defat bijgewoond i.v.m. bijwonen attaché conferentie in Nederland. Jaarlijks is er eenmaal een tour van 1 of 2 dagen, waarin bezoeken worden gebracht aan militaire eenheden. Buiten deze tour is het de Defats niet toegestaan op eigen initiatief eenheden te bezoeken.

e. Werkbezoeken.

Defat is in de rapportage periode zes (6) maal naar Singapore geweest, gericht op het onderhouden van contact met SAF, ambassade, overige attaché's en bedrijven. Een frequenter bezoek, hoewel wel gewenst, is in de praktijk moeilijk of niet realiseerbaar.

f. Begeleiding bezoekers.

Er zijn geen bezoeken uit Nederland geweest die de aanwezigheid van Defat vergden.

g. Speciale activiteiten.

- (1) Defat heeft contact gemaakt met "US-logistic support command" dat verantwoordelijk is voor logistieke steun en onderhoud van US marine schepen en vliegtuigen in de regio, sinds het sluiten van de basis op de Filippijnen. Ook de nederlandse bedrijven kunnen in de hieruit voortvloeiende werkzaamheden als subcontractor optreden. Radio Holland Groep heeft hier gebruik van gemaakt.

- (2) Via contacten bij de Singaporese marine en de vertegenwoordiging van Nedlloyd worden ontwikkelingen gevolgd op gebied van zeeroverij in de regio.

4. Maleisië.

a. Relatie met de Malaysian Armed Forces (MAF).

Evenals in beide andere landen verlopen de contacten via het bureau van de Foreign Liaison Officer. Hoewel het maken van afspraken moeizaam verloopt, vaak afzeggingen en wijziging in reeds gemaakte afspraken, zijn daarna de contacten plezierig en gastvrij. De indruk bestaat dat men zich op het Ministerie van Defensie wat geneerde voor de lange aanloop van de accreditatie van Defat (bijna 1 jaar). Sindsdien ondervindt Defat steun in de vorm van begeleiding en transportfaciliteiten, die de overige attaché's nu en dan tot afgunst leiden.

Opwachtingsbezoeken zijn gemaakt bij de Chef Defensiestaf, de Chefs van de drie krijgsmachtdelen en Hoofd Inlichtingen. Bezoeken aan militaire eenheden en instanties zijn mogelijk.

b. Relatie met bedrijven.

Ook in Maleisië is het voor bedrijven nieuw dat er een Defat is. De inmiddels opgebouwde contacten verlopen goed, tot nu toe met RDM, DAF, Radio Holland Groep, de Schelde, Holland Signaal, Nedlloyd en v.d. Giessen-de Noord.

c. Regelmatige bijeenkomsten.

Tot nu toe niet bijgewoond.

d. Attaché-tour.

De tour in '92 is niet bijgewoond i.v.m. activiteiten van Defat elders. In principe is er eenmaal per jaar een tour waarin bezoeken worden gebracht aan militaire eenheden en installaties. Deels op het schiereiland (westelijk deel Maleisië) en deels in de deelstaten op Noord-Borneo (oostelijk deel Maleisië).

Qua programmering is deelname moeilijk daar de geplande data voortdurend worden gewijzigd. Voor het jaar '93 is nog steeds niet bekend wanneer de tour zal plaatsvinden.

e. Werkbezoeken.

In de rapportage periode is Maleisië vijf (5) maal bezocht. Het doel van de bezoeken is conform Singapore. Ook hier geldt dat frequenter bezoek, hoewel gewenst, moeilijk realiseerbaar is.

f. Begeleiding bezoekers.

Eind juni is de Chef Marinestaf, Vice-Admiraal Buis, op tegenbezoek in Maleisië geweest. Omtrent het verloop van dit bezoek is separaat aan de Ministeries van Defensie, Buitenlandse Zaken en Economische Zaken gerapporteerd.

g. Speciale activiteiten.

- (1) Contact wordt onderhouden met het International Maritime Bureau i.v.m. het volgen van ontwikkelingen op gebied van zeeroverij.
- (2) Contacten worden onderhouden met het Department of Training van de landmacht i.v.m. de deelname van nederlandse militairen aan jungletraining in Maleisië. De eerste cursus heeft plaatsgevonden in de maand juni '93. De tweede cursus volgt

in september/october '93. De voorbereidingen daarvoor zijn lopend. Na deze cursus volgt een evaluatie, waarbij o.m. zal worden vastgesteld of nog verder van faciliteiten in Maleisië gebruik zal worden gemaakt.

6. Specifieke problemen.

- a. 10 2 a, 11
- b. Door te volgen procedures en soms moeizame communicatie is het maken van een naar nederlandse maatstaven efficiënt werkprogramma moeizaam. Mede als gevolg daarvan kunnen Singapore en Maleisië minder vaak worden bezocht dan wenselijk is. Gebaseerd op de nu opgedane ervaring kan in ieder geval worden gesteld dat meer mede-accreditaties als onwerkbaar moeten worden beschouwd. Een mening die overigens wordt gedeeld door mijn duitse en italiaanse collega (duitse attaché 3 landen, italiaanse attaché 6 landen).

921.1 Indonesië militair
aangel

9

VERTROUWELIJK

15430/2193

Jakarta, 6 september 1935

Onderwerp: Reorganisatie van de Indonesische strijdkrachten

./.

Ik heb de eer U hiernaevens een vertrouwelijke aantekening aan te bieden, die de aan deze post vertonden militaire attache op dzz. verzoek heeft opgesteld.

Het betreft de reorganisatie van de Indonesische strijdkrachten, waartoe de President eind 1933 opdracht heeft gegeven.

De Tijdelijk Zaakgelastigde,
voor deze:

D.R. Hasselman

De Minister van Buitenlandse Zaken
te
in Gravenhage

AFGESCHREVEN

~~CONFIDENTIEEL~~

REORGANISATIE
IN DE
STRIJDKRACHTEN REPUBLIEK INDONESIA

A. ALGEMEEN

1. Tegen het eind van de 70-er jaren overheerste het algemeen gevoel dat de ABRI er niet in was geslaagd uit te groeien tot een doelmatige krijgsmacht.

Het beste voorbeeld hiervan is te zien in de operaties tegen de FRETELIN in Oost-Timor. De pogingen van de Landmacht ongeveer 100 infanteriebataljons in de slagorde van de Oost-Timor organisatie op te nemen was wel geslaagd doch qua gevechtskracht waren het niet meer dan eenheden ter sterkte van een compagnie.

De ABRI structuur was topzwaar met teveel hoofdkwartieren die geen of weinig invloed hadden.

Er was een formidabel tekort aan tactische- en logistieke gevechtssteunende eenheden.

Pogingen de beschikbare middelen te integreren in gevechtsverbanden van brigade niveau zijn mislukt.

2. Generaal Benny Moerdani is betrokken geweest bij alle grote ABRI campagnes sinds 1965.
Hij heeft de tekortkomingen nooit onder stoelen of banken geschoven; integendeel.

Als Generaal-Majoor was Moerdani reeds een machtig persoon.

Hij verenigde in zich de functies:

- eerst plaatsvervangend BAKIN (Badan koordinasi intelijen negara, daarna Hoofd BAKIN) en
- plaatsvervangend hoofd KOPKAMTIB (Komando pemulihan dan ketertiban, Organisatie tot herstel van veiligheid en orde); een organisatie opgericht door Generaal Suharto onmiddellijk na de coup van de Partai Komunis Indonesia.

Alle hogere officiersbenoeringen binnen ABRI en het ministerie van defensie en veiligheid (MENHANKAM = Menteri pertahanan dan Keamanan) werden aan Moerdani, als plv. KOPKAMTIB, ter goedkeuring voorgelegd.

Het resultaat ervan is dat de top van de krijgsmacht bestond uit een groep pro-Moerdani en dus pro-Suharto officieren.

3. De benoeming van Moerdani gaf de grote start aan de uitstroming uit actieve dienst van de officieren van de Generatie 45.
Deze laatste groep had de ABRI sinds het prille begin gedo-

mineerd. Een formele militaire opleiding hadden zij niet genoten; hun militaire ervaring was voornamelijk gebaseerd op de guerilla-activiteiten gedurende de strijd om de onafhankelijkheid.

De dienstverlatingen van de officieren Generatie 45 gaf Suharto een unieke gelegenheid de oude garde te vervangen door de middengeneratie die hun opleiding in Breda en Den Helder hadden ontvangen en door de jonge generatie in Indonesia opgeleide officieren.

4. Toen Moerdani met het opperbevel over ABRI werd belast, werd hem ondermeer opgedragen een doelmatiger ABRI op te zetten welke zou moeten worden bemand met meer professionalisme. Handhaving van de principes van de Generatie 45 was een voorwaarde.
5. President Suharto's kijk op de reorganisatie is bepaald door een aantal factoren; de voornaamste ervan zijn:
  - a. De principes Pancasila, Sabta Marga en Dwifungsi, waarop de ABRI door de Generatie 45 werd gevormd, moeten door de jongere generatie worden overgenomen.
  - b. De exclusieve ABRI "control" over de middelen om oorlog te voeren mag niet leiden tot een militair dictatorschap als in vele Zuid-Amerikaanse en Afrikaanse landen. Om zo iets te voorkomen heeft Suharto, op indicatie van Moerdani, persoonlijk de nieuwe topofficieren voor ABRI geselecteerd. Alleen zij wier loyaliteit tot Suharto maximaal is kwamen in aanmerking.
  - c. Suharto is zich terdege bewust van de macht die de Territoriale Commandanten bezaten in het begin van de 60-er jaren. Gegeven de uitgestrektheid van - en de diversiteit in - het land is de behoefte aan een sterke territoriale structuur groot om Indonesia samen te houden. De belangrijkste operationele middelen moeten onder centrale leiding komen om de macht van de Territoriale Commandanten enigszins binnen de perken te houden.

d. 102 a, 11

CONFIDENTIEEL

- e. Suharto is van mening dat de landmacht een speciale plaats inneemt in de Staat.
Volgens de President moet de chef landmachtstaf niet de directe leiding hebben over operationele eenheden. Hij moet echter wel over voldoende prestige en invloed beschikken om op te treden als waker tegen excessen en afwijkingen van de uitgestippelde lijn.

B. REORGANISATIE IN TWEE FASEN

6. Voor 01 april 1983 werd de functie van plv. KOPKAMTIB vervuld door ofwel de President ofwel de plv. opperbevelhebber ABRI, die in dit verband rechtstreeks toegang had tot Suharto.

Deze structuur verschafte Suharto twee communicatie- en feed-back kanalen:

- a. Het normale operationele kanaal van ABRI en
- b. Het onafhankelijk van ABRI opererende kanaal KOPKAMTIB.

Het kon niet uitblijven dat de differentiatie in functies en taken van opperbevelhebber der strijdkrachten (PANGlima ABRI, PANGAB) en opperbevelhebber KOPKAMTIB (PANGlima KOPKAMTIB, PANGKOPKAMTIB) zou leiden tot ongewenste situaties.

7. De eerste fase van de reorganisatie betrof dan ook de top-structuur van defensie.
8. Nadat:
  - a. per 01 april 1983 de reorganisatie was ingezet
  - b. kleine probleempjes waren overkomen en
  - c. de situatie was aanvaardwerd begonnen met de reorganisatie van ABRI zelf.
9. Behoudens enkele cosmetische wijzigingen werd de reorganisatie in volle gang begonnen in de maanden mei, juni en juli 1985.
Naar gemeld zal de reorganisatie haar beslag hebben in het begin van 1986.
Zoals later zal worden besproken is dat veel te optimistisch. Het is onmogelijk dit te realiseren binnen twee generaties.
10. Die reorganisatie mocht qua tijd niet langer uitblijven om de defensie-organisatie de gelegenheid te bieden in te spelen op de grote gebeurtenissen die in het Indonesische leven gaan plaatsvinden:

~~CONFIDENTIEEL~~

- a. 1987 Algemene Verkiezingen en
- b. 1988 Verkiezing van een nieuwe President.

Deze hoogtepunten - die plaatsvinden in het voorlaatste en laatste jaar van Repelita 4 - zullen zeer waarschijnlijk worden voorafgegaan door de nodige moeilijkheden veroorzaakt door sociale onrust en economische problemen als gevolg van Repelita 4.

C. DE EERSTE FASE VAN DE REORGANISATIE (de topstructuur)

- 11. Generaal Yusuf was tot 01 april 1983 belast met zowel de
  - a. functie van Minister van defensie en veiligheid als de
  - b. functie van opperbevelhebber ABRI.Hij beschikte daartoe slechts over één staf, zij het dat er een onderverdeling bestond naar HANKAM en ABRI taken.
- 12. Per 01 april 1983 zijn de functies gesplitst:
  - a. Generaal Poniman werd Minister, als vervanger van Yusuf en
  - b. Generaal Moerdani werd opperbevelhebber.

- 13. Moerdani werd tegelijkertijd belast met de functie van PANGKOPKAMTIB.
Noch een nieuwe plaatsvervangend opperbevelhebber noch een plv. KOPKAMTIB in Moerdani's plaats werd benoemd.

Een natuurlijk gevolg van deze nieuwe combinatie was de samensmelting van de inlichtingenstructuren van ABRI en KOPKAMTIB in een nieuw orgaan BAIS genaamd (BAIS is BADAN INTELIJEN STRATEGIS = strategische inlichtingen organisatie).

Terzijde moge worden vermeld dat met deze combinatie alle militaire- en BVD inlichtingendiensten onder een éénhoofdige leiding staan, met uitzondering van BAKIN.

BAKIN (= BADAN KOORDINASI INTELIJEN = coördinatie staats-inlichtingendienst) blijft een "onafhankelijk" civiel orgaan welke rechtstreeks rapporteert aan Suharto.

De ABRI is evenwel BAKIN's voornaamste bron van informatie en intelligence.

Moerdani heeft grote invloed op BAKIN. Hij was immers voordien benoemd tot opperbevelhebber plv. hoofd BAKIN. In deze periode was hij o.m. belast met toezicht op de benoeming van topfunctionarissen.

- 14. De splitsing van de functies van Minister en opperbevelhebber over twee personen is gepaard gegaan met de formatie van twee hoofdkwartieren.

~~CONFIDENTIEEL~~

De personele bezetting verdient aandacht:

- a. op HANKAM officieren van de Generatie 45.
- b. op ABRI jonge, in Breda en Magelang opgeleide officieren.

De enige krachtfiguur in de HANKAM organisatie is de Secretaris Generaal, Generaal Yogi Supardi.

Deze heeft echter - behoudens zijn normale rapportageplicht aan diens chef, Generaal Poniman - ook een rapportageplicht aan Moerdani.

15. De President wordt in diens uitvoering van de taak bijgestaan door twee zeer toegewijde personen:
  - Sudharmono - SEKRETARIS NEGARA, een soort Chef Staf van de President en
  - Moerdani - PANGAB/PANGKOPKAMTIB.

102a

D. DE REORGANISATIE VAN DE ABRI (de tweede fase)

16. Moerdani heeft herhaaldelijk gezegd dat de voornaamste uitgangspunten voor de reorganisatie zijn:
  - a. Een ABRI vormen dat "value for money" geeft: een simpele, eenvoudige, geïntegreerde krijgsmacht met een goed "command, control and communications system".
  - b. Concentratie van expertise en middelen.
  - c. Verhoging van de professionele standaards.

Uit de reorganisatie blijkt dat hij het niet bij woorden heeft gelaten.

Bij de vele ceremoniele plechtigheden ter gelegenheid van de opheffing van eenheden en installatie van nieuwe commandanten, heeft Moerdani bij herhaling te berde gebracht dat Generaal Nasution's uitspraak nog steeds van kracht is: "Wij moeten realiseren dat de guerilla oorlog onze voornaamste vorm van verdediging zal blijven.
"Onze strategische positie is van dien aard dat een moderne

~~CONFIDENTIEEL~~

"vijand van buiten alle gelegenheid heeft om ons grondgebied binnen te dringen vanwege onze lange kustlijnen.
"Als een gebied is bezet hebben we slechts een mogelijkheid om ons te verdedigen en wel door een guerilla oorlog te voeren."

Jarenlang is dit inderdaad de enige leidraad binnen ABRI geweest. Het was al eerder bekend dat Moerdani langzamerhand overheelt naar de gedachte een krijgsmacht te ontwikkelen dat in staat moet zijn de vijand te vernietigen op een imaginaire lijn getrokken rondom de archipel.
(Perimeter verdediging).

Naast goede territoriale eenheden moeten:

- Moderne, goed geoutilleerde elite-eenheden in het leven geroepen worden zodra de economische toestand zulks toelaat.

Deze eenheden moeten beschikken over een goed "command, control and communicationsystem" alsmede over "quick reaction capability".

- Zowel TNI-AL als TNI-AU de capaciteiten ontwikkelen om
  - + de staatsgrenzen te verdedigen
  - + de quick reaction force te ondersteunen
  - + de Exclusieve Economische Zone (Z.E.E.) te verdedigen
  - + de off-shore resources te beschermen.

17. Reorganisatie van de structuur van de landmacht

- a. In de organisatie van de Landmachtstaf zijn op één dag - 26 juni 1985 - alle plaatsvervangers vervangen door officieren die in Magelang zijn opgeleid. De vervangen officieren waren allen van Breda.
- b. Indonesia was verdeeld in vier KOWILHAN (Komando Wilaya Pertahanan = territoriale defensie commando). Deze KOWILHAN zijn medio juli uit de organisatie verdwenen. De taken van de KOWILHAN zijn overgedragen aan ABRI- en KODAM Hoofdkwartieren (KODAM = Komando Daerah Militer = Militair Gebiedscommando).

De commandanten van de KOWILHAN, met name die gevestigd in Yogyakarta, zouden een bedreiging kunnen zijn geweest voor een ambitieuze opperbevelhebber.

Volgens opzet zouden de KOWILHAN zelfstandige operationele commando's zijn, geheel self-supporting.

CONFIDENTIEEL

Indien Java zou vallen zouden de andere gebiedsdelen van Indonesië de strijd kunnen voortzetten.

Het KOWILHANsysteem heeft echter nooit goed gewerkt. Het experiment is mislukt. Het verdwijnen uit de organisatie heeft geen bevreemding gewekt.

- c. Onder bevel van de Opperbevelhebbers van de KOWILHAN waren 16 KODAM gegroepeerd. Met de reorganisatie is dat aantal teruggebracht tot 9 KODAM en één speciaal KODAM voor de hoofdstad Jakarta.

Voor de reorganisatie werden de vier KODAM op Java gecommandeerd door een Generaal Majoor, de overige door een Brigadegeneraal.

Na de reorganisatie zijn alle KODAM commandanten vervangen door speciaal geselecteerde Magelang officieren welke bekend staan om hun loyaliteit t.o.v. Suharto en Moerdani. Allen zijn speciale relaties van Generaal Rudini, de chef van de Landmachtstaf. Voor hun loyaliteit zijn ze allen voortijdig bevorderd tot Generaal Majoor. Hun plaatsvervangers zijn Brigade Generaal; voorheen bezaten de plaatsvervangers de rang van Kolonel.

- d. Het KOSTRANAS (Komando Strategis Nasional = Nationaal Strategisch Commando) is uit de organisatie verdwenen. De werkelijke opzet van KOSTRANAS - een soort "Mobile Force" op nationaal niveau - is nooit goed uit de verf gekomen.

Wanneer de situatie het mogelijk maakt zij hij zijn plannen doorvoeren en een quick reaction force in het leven roepen.

- e. De infanterie, cavalerie en artillerie-opleidingen werden gereorganiseerd. De onderofficiërsopleiding was tot op heden matig. Een nieuwe structuur is opgezet onder de commandant van het Infanterie-opleidingscentrum (die is bevorderd tot Generaal Majoor).

- f. Het Commando Opleidingen (KOBANGDIKLAT = Komando Pembangunan Pendidikan Latihan = commando ontwikkeling opvoeding en opleiding) is uit de organisatie geschrapt. De taken zijn overgeheveld naar de Inspecteur Generaal van de landmacht die daarvoor slechts de inspectietaak had. De nieuwe infanterie, cavalerie, artillerie en onder-officiers-opleidingen staan onder bevel van de Inspecteur Generaal landmacht.

18. Reorganisatie van de structuur van de marine

Evenals in de Landmachtstaf werden ook bij de Marinestaf op één dag - 26 juni 1985 - alle plaatsvervangend chefs vervangen door officieren van de jongere generatie.

Naast de landmachtterritoriale structuur van KOWILHAN en KODAM was ook de marine opgedeeld in territoriale gebieden (DAERAL = Daerah Angkatan Laut).

Deze DAERAL zijn uit de organisatie verdwenen. De marine heeft geen territoriale taken meer.

Alle aandacht is gericht op:

- de beperkte strategische strike capability en hoe deze te vergroten.
De operationele eenheden zijn ondergebracht in het WESTELIJK en OOSTELIJK ESKADER (VLOOT), elk verdeeld in twee TASK FORCES. Schepen zijn - nu augustus 1985 - nog niet assigned.
- de geringe capaciteit voor beheersing van de zee (sea control) slechts bestaande uit enkele patrouillevaartuigen en NIMRODS patrouillevliegtuigen.

De Chef Marinestaf heeft t.o.v. zijn marine slechts taken op opleidings-, logistiek- en financieel gebied. De operationele leiding over de beide vloeten berust bij Moerdani's Hoofdkwartier ABRI.

19. Reorganisatie van de structuur van de luchtmacht

Evenals in de Landmacht- en Marinestaven werden ook bij de Luchtmachtstaf op één dag - 26 juni 1985 - alle plaatsvervangende chefs Luchtmachtstaf vervangen door officieren van de jonge garde.

Ook de luchtmacht bezat voor de reorganisatie een territoriale structuur; in de vorm van KODAU (Komando Daerah Angkatan Udara = Luchtmachtgebiedscommando).

~~CONFIDENTIEEL~~

De vijf KODAU zijn uit de organisatie verdwenen zodat de luchtmacht geen territoriale taken meer heeft. In de luchtmachtorganisatie is thans - naast de bestaande luchtmachtbases - een begin gemaakt met het opzetten van twee operationele commando's te weten KOOPSAU I en KOOPSAU II (Komando Operasi Angkatan Udara = Operationeel luchtmacht commando).

De luchtmacht bezit ongeveer 100 vliegtuigen bestaande uit een scala van typen. Voor deze 100 vliegtuigen beschikt Indonesia over een luchtmacht van ongeveer 27.000 mannen en vrouwen.

Het is Moerdani's uitgesproken opdracht dat de luchtmacht moet inkrimpen tot ongeveer 15.000 personen. Wanneer deze rationalisatie zal worden ingezet is nog een vraagteken.

De Chef van de Luchtmachtstaf heeft t.o.v. de luchtmacht slechts taken op logistiek-, opleidings- en financieel gebied.

De operationele leiding berust bij Hoofdkwartier ABRI.

102 a, 11

E. CONCLUDERENDE OPMERKINGEN

20. De ABRI als sociaal-politieke macht

In het voorgaande is - conform de opdracht van HM Ambassadeur Jakarta een analyse te maken van de gevolgen van de reorganisatie op het terrein van defensie - sterk de nadruk gelegd op de zuiver militaire en operationele aspecten van de ABRI.

Er mag echter niet worden vergeten dat de ABRI een DWIFUNGSI heeft, een tweeledige taak.

De ABRI is:

- enerzijds een militaire operationele en KOPKAMTIB macht doch
- anderzijds de sociaal politieke macht.

De laatste taak heeft de ABRI zichzelf opgelegd. Voortbouwend op de eerste tijd van haar bestaan is de ABRI zich gaandeweg gaan zien als de dynamisator, de stabilisator en pionier van de Indonesische Staat.

~~CONFIDENTIEEL~~

De Nieuwe Orde van Suharto is gebaseerd op de idee van de Pancasila democratie, in welke de ABRI volledige presidentiële volmacht kreeg zich te bemoeien met alle aspecten van het Indonesische leven: ideologie, politiek, economie, sociale aspecten, culturele aspecten, verdediging en beveiliging alsmede godsdienst (Ipolek Sosbud Hankamag = Ideologi, Politik, Ekonomi, Sosial, Budaya, Perlahanandan Keamanan dan Agama).

Ipolek Sosbud Hankamag gaf de volmacht actieve en gepensioneerde leden van de ABRI (meer dan 13.000) te plaatsen op sleutel- en andere functies in de rechterlijke-, wetgevende- en uitvoerende macht in alle geledingen van regering, parlement, regionale en lokale besturen en staatsbedrijven.

Het Hoofdkwartier ABRI is - simpel gezien - onderverdeeld in twee groepen.

Moerdani bestuurt de ABRI:

- in haar militaire operationele taak d.m.v. de chef van de ABRI Generale Staf (KASUMABRI = Kepala Staf umum ABRI) en
- in haar sociaal-politieke taak d.m.v. de chef van de ABRI voor Sociaal Politieke zaken (KASOSPOL = Kepala Staf Sosial Politik).

De hiervoor bedoelde actieve en gepensioneerde leden van de ABRI - KARYAWAN genaamd - spelen een actieve rol in het effectief uitvoeren van ABRI's taak als sociaal-politieke macht.

Ongeveer 10% van de actief dienende officieren is betrokken bij de KEKARYAAN structuur:

- Op het niveau van het ABRI Hoofdkwartier:
  - + KASOSPOL
  - + De BABINKAR (Badan Pembina Karyawan = Raad voor leiderschap in niet militaire zaken). Een soort personeelsdirectie dat
    - ++ persoonlijke dossiers bijhoudt van alle Karyawan
    - ++ lijsten bijhoudt van ABRI personeel dat in aanmerking komt voor Karyawan benoemingen
    - ++ cursus organiseert
    - ++ alle dagelijkse Kekaryaan zaken leidt
    - ++ contact onderhoudt met PAKOKAR (Perwira Koordinasi Kekaryaan = Kekaryaan coördinatie officier) die in de diverse overheids- en semi-overheids organisaties werken.
- Op het niveau van de KODAM
  - + KASKARDA (Kepala Staf Kekaryaan Daerah = chef staf Kekaryaan gebiedszaken) die op het niveau beneden ABRI de Karyawan benoemingen regelt

~~CONFIDENTIEEL~~

- + KASKARDA werkt zeer nauw samen met PAKOKARDA I (Perwira koordinasi Kekaryaan gebied I niveau (= provinciale officier voor coördinatie van Kekaryaan zaken). Normaaliter is dat of de Gouverneur van de provincie of de voorzitter van de DPRD (het provinciaal Parlement).
- + Deze directe leiding door de opperbevelhebber van de KODAM over Kekaryaan zaken maakt hem zeer machtig.
- Op het niveau van de KODIM (Komando Distrik Militer = militair districts commando).
  - + hier zijn PAKOKARDA II dus coördinatie officieren van het tweede niveau werkzaam op dezelfde wijze als op KODAM niveau.
- Beneden KODIM niveau is de integratie van Kekaryaan en de Territoriale structuur compleet: beide aspecten zijn verenigd in één persoon (KAMAT = subdistrictshoofd, Lurah en Kepala Dese = dorpsheer).

De Karyawan gebruikt de territoriale kanalen om te rapporteren, dezelfde kanalen als worden gebezigd voor KCPKAMTIBzaken.

De inlichtingstroom naar boven is hierdoor maximaal verzekerd.

Sinds zijn aantreden als Opperbevelhebber heeft Moerdani een sterkere invloed gekregen op het hele maatschappelijke leven door de combinatie van Kekaryaan en KOPKAMTIB. Officiëren in de Kekaryaan structuur zowel binnen defensie als in overheids- en semi-overheids organisaties kunnen slechts worden benoemd na goedkeuring door Moerdani's mensen.

21. Op grond van historische, revolutionaire ervaringen van de Generatie 45 is een politiek georiënteerde officier gevormd. Het merendeel van de Generatie 45 acht defensie slechts mogelijk volgens de lijnen van Nasution's "Guerilla-oorlog" met SISHANKAMRATA (= Systeem Pertahanan dan Keamanan Rakyat Semesta = totaal volksverdedigingssysteem), terwijl de beveiliging van de Staat slechts mogelijk wordt geacht door middel van een overheersende rol door de sociaal politieke macht van de krijgsmacht.
22. De jongere generatie officieren heeft een duidelijk ander begin gehad van de carrière: Breda of Magelang, waardoor zij van een ander type zijn dan de officieren Generatie 45.

Omdat de jonge garde officieren

  - enerzijds is grootgebracht onder de vleugels van de Generatie 45 officieren en
  - anderzijds dagelijks wordt geconfronteerd met de sociaal-politieke functie van ABRI
 zijn ook zij politiek georiënteerde officieren.

~~CONFIDENTIEEL~~

23. Moerdani is met Suharto's zegen, de ABRI gaan reorganiseren:
- ABRI en KOPKANTIB staan onder diens eenhoofdige leiding
  - zowel binnenlandse veiligheids inlichtingendienst als militaire inlichtingendiensten staan onder zijn bevel
  - hij heeft onnodige organisaties uit de structuur geschrapt
  - hij heeft de Generatie 45 nagenceg uit actieve dienst verwijderd
  - hij heeft via de combinatie Kekeryaan en KOPKANTIB invloed op en ontvangt informatie van het laagste niveau in de samenleving, de desa
  - hij heeft stappen ondernomen om te komen tot een groter professionalisme binnen ABRI.

Echter:

- de opleidingen tot hoger vakmanschap vergt tijd

102a, 11

24. Moerdani's reorganisatie stoelt op twee uitgangspunten. Enerzijds zoekt hij naar een breednodige territoriale organisatie gekoppeld aan de sociaal-politieke functie. Anderzijds streeft hij naar:
- een kleine, hoog gekwalificeerde landmacht met
    - + goede early warning en detectie capaciteit
    - + een goed command, control and communications system en
    - + een quick reaction capability
  - een luchtmacht met capabilities voor
    - + early warning
    - + afschrikking
  - een marine die de capaciteit heeft
    - + een vijand te verslaan buiten de territoriale wateren
    - + de speciale economische zone en off-shore activiteiten te beschermen.

Beide concepties staan fundamenteel tegenover elkaar.

Beide concepties vragen om:

- een verschil in opleiding en training
- verschillend personeel
- verschillend materieel
- verschillende disposities en een
- verschillend "overall national planning".

102a, 11